

Jakub Groszkowski

Kandydat na stanowisko Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych

Misja Prezesa UODO

Prezes UODO musi być rzecznikiem ochrony danych każdego człowieka tzn. chronić jego prywatność, godność i prawa w sposób proaktywny.

Na wstępie należy zaznaczyć, że w Polsce odpowiedzialnymi za ochronę danych osobowych są: Minister Cyfryzacji w szczególności w kształtowaniu polityki państwa w zakresie ochrony danych osobowych oraz Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych jako niezależny organ nadzorczy w rozumieniu RODO, który m.in. monitoruje i egzekwuje przestrzeganie przepisów. Aktualnie w Polsce mamy czas zmian na najwyższych stanowiskach państwowych. Zadaniem osób pełniących te dwie jakże ważne funkcje jest podjęcie szerokiej współpracy i nawiązanie dobrych relacji. Na przestrzeni lat, widać jak bardzo jest to potrzebne.

Kolejną bardzo ważną kwestią jest znaczne zwiększenie budżetu Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Najlepsze idee i inicjatywy, w tym także interesujące wizje pozostałych kandydatów ubiegających się o stanowisko Prezesa UODO nie będą mogły być zrealizowane, jeśli państwo polskie nie uzbroi Urzędu w odpowiedni budżet. Myślę, że w czasach dynamicznego rozwoju nowych technologii, w tym sztucznej inteligencji, Urząd Ochrony Danych Osobowych będzie jednym z najważniejszych urzędów dla wszystkich osób. Powinien być więc równie ważny dla ich przedstawicieli w parlamencie.

Niezależnie od wykształcenia i doświadczenia jakie będzie posiadał nowy Prezes UODO, uważam, że powinien rozpocząć swoją kadencję od audytu otwarcia tzn. zweryfikować jaki zastaje stan faktyczny wewnątrz organizacji. Mimo, że posiadam doświadczenie urzędnicze w tym ponad roczne w UODO, jako menadżer właśnie od tego bym zaczął, by móc sprawnie wdrażać swoje kolejne inicjatywy usprawniające pracę Urzędu, a tym samym wzmacniające system ochrony danych osobowych w Polsce.

Priorytety, wizja Urzędu i najważniejsze wyzwania przed Prezesem UODO.

W 2022 r. organ nadzorczy zaopiniował 775 projektów aktów prawnych. Prezes UODO w kolejnej kadencji stoi przed wyzwaniem dbałości o jakość wprowadzanych nowych przepisów do porządku prawnego. Warto zwrócić uwagę, że nowy Minister Cyfryzacji jest

również Wicepremierem, co prawdopodobnie będzie wiązało się z kontynuacją rozwoju rozwiązań cyfrowych, usług cyfrowych, e-administracji czy e-zdrowia. Dodatkowo, nowy Prezes UODO musi podjąć szeroką współpracę z Rządowym Centrum Legislacji - ma to na celu przede wszystkim wyeliminowanie sytuacji, w których projektowane rozwiązania od początku ich tworzenia nie zwracają wystarczającej uwagi na ochronę danych osobowych. Współpraca powinna opierać się również na edukacji, czyli na szkoleniach legislatorów z zakresu ochrony danych osobowych. Analogicznie dotyczy to również każdego ministerstwa i innych urzędów, aby wprowadzane rozwiązania już w fazie projektowania uwzględniały ochronę danych osobowych. Wiele z nich przetwarza dane osobowe przy wykorzystywaniu w swojej pracy nowych technologii. Wdrażanie takich rozwiązań musi być poprzedzone wnikliwą oceną skutków dla ochrony danych, a niestety do tej pory nie było to często praktykowane.

Cyberbezpieczeństwo to nierozłączny i jeden z najważniejszych elementów systemu ochrony danych osobowych. W Urzędzie Ochrony Danych Osobowych powinien powstać dobrze rozwinięty Departament Cyberbezpieczeństwa. W Urzędzie pracuje wielu znakomitych i doświadczonych ekspertów w tej dziedzinie. Stosowanie odpowiednich środków technicznych jest przedmiotem praktycznie każdej kontroli przeprowadzanej przez UODO u Administratorów Danych czy podmiotów przetwarzających. Minister Cyfryzacji zapowiedział pracę nad ustawą o Krajowym Systemie Cyberbezpieczeństwa. Do zbudowania kompetentnego zespołu w nowym Departamencie Cyberbezpieczeństwa, a także utrzymania dotychczasowych ekspertów w Urzędzie, niezależnie kto będzie nowym Prezesem UODO, konieczne jest, aby pracownicy UODO zostali w niej uwzględnieni i otrzymali tzw. cyberdodatki. Pozwoli to na zbudowanie silnego nowego departamentu, poprzez zatrudnienie w Urzędzie nowych ekspertów i jednocześnie zatrzymać dotychczasowych z wieloletnim doświadczeniem.

Departament Nowych Technologii wymaga rozbudowania. Jednym z pomysłów jest utworzenie wewnętrznego laboratorium - tak, aby szkolić wewnątrz pracowników, by m.in. w czasie opiniowania projektów aktów prawnych, przeprowadzania kontroli czy prowadzenia postępowania skargowego mieli aktualną i najlepszą wiedzę w tym zakresie. Nie ukrywam, że w tym przypadku widzę potrzebę rozwoju już istniejącej współpracy UODO, w ramach zawartych porozumień, z uczelniami wyższymi i kadrą naukową. Nowe Technologie to nie są tylko ogromne możliwości, ale również zagrożenia. Ze względu na fakt, że są to zagadnienia bardzo skomplikowane, uważam, że powinna powstać przy Prezesie UODO grupa

robocza ds. nowych technologii. Nie ukrywam, że widzę tu znaczącą rolę Stowarzyszenia Prawa Nowych Technologii, z którym podjęliśmy już współpracę, a które zrzesza w tym zakresie jednych z najlepszych ekspertów.

W 2022 r. do Prezesa UODO wpłynęło ok. 7000 skarg osób, których dane dotyczą. Z jednej strony myślę, że związane jest to przede wszystkim ze wzrostem świadomości swoich praw, a z drugiej strony może być to spowodowane także zniesieniem wymaganej opłaty przy złożeniu skargi. Wbrew opinii niektórych komentatorów, pracownicy Departamentu Skarg wyróżniają się ogromnym zaangażowaniem posiadają znakomite wyniki statystyczne w prowadzonych postępowaniach. Mimo to, uważam, że konieczne jest przeprowadzenie reformy trybu rozpatrywania skarg osób, których dane dotyczą, ponieważ ich liczba będzie systematycznie wzrastać. Nie tylko wedle mojej opinii, ale również niektórych wybitnych przedstawicieli środowiska ochrony danych osobowych będzie wymagało to reformy czy nowelizacji prawa. Mam tu na myśli jednolity formularz skargi, czy mediacje między skarżącym a innymi stronami postępowania, nad którymi pracuje obecnie Komisja Europejska. Postępowanie skargowe to nie tylko statystyka, ale przede wszystkim rozstrzygnięcie w sprawach, które mają wpływ na sytuację prawną jednostki. Myślę, że wraz z podnoszeniem świadomości obywateli, a także rozwojem nowych technologii pomoże to szybciej i skuteczniej chronić osoby fizyczne.

Minister Cyfryzacji zapowiedział również kontynuację programów rozwoju kompetencji cyfrowych uczniów. W związku z tym, dla lepszej ochrony praw i wolności w sieci, Prezes UODO powinien powołać zespół roboczy ds. bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie, ze szczególnym naciskiem na ochronę ich danych osobowych.

W debacie publicznej wiele mówi się o powołaniu rady ds. ochrony danych osobowych funkcjonującej przy Prezesie UODO. W mojej ocenie również jest to konieczne, jednak nie w obecnym stanie prawnym. W tej kwestii powinna zostać znowelizowana ustawa o ochronie danych osobowych. Zgodnie z obowiązującym prawem, organ nadzorczy w swojej działalności jest niezależny, w związku z czym nie może otrzymywać wiążących poleceń, tym bardziej od osób pobierających za to wynagrodzenie. Myślę, że ta kwestia pozostaje w sprzeczności z RODO i jego filozofią. Prezes UODO jako organ niezależny powinien mieć przy sobie radę społeczną, która nie pobiera wynagrodzenia, a składa się z przedstawicieli nauki i praktyki różnych dziedzin i specjalizacji.

Wzmocnienie pozycji Inspektora Ochrony Danych to kolejne wyzwanie nie tylko dla Prezesa UODO w Polsce, ale myślę, że w całym EOG. Uważam, że znaczenie będzie miał przygotowywany raport CEF, który może wpłynąć na ujednoczenie w EOG podejścia do pozycji inspektora. Niezależnie od tego, sądzę, że należy znacząco rozwinąć współpracę UODO z Inspektorami Ochrony Danych. Myślę, że konieczne jest utworzenie tzw. Klubu IOD działającego przy Urzędzie, w którym przedstawiciele Prezesa UODO wraz z zainteresowanymi IODami będą mogli się cyklicznie wymieniać wiedzą i doświadczeniem przy wspólnych webinarach, seminariach czy warsztatach. Pamiętajmy, że kompetentny i merytoryczny IOD to priorytet dla administratora i procesora.

Jednym ze strategicznych działań Prezesa UODO musi być wspieranie Administratorów Danych różnych branż i obszarów działalności, m.in. poprzez:

1. Wydawanie wytycznych dla poszczególnych branż po uprzednich wspólnych konsultacjach, aby jak najlepiej poznać potrzeby danego sektora. Mam tu na myśli m.in. organizacje tj.: Izba Gospodarki Elektronicznej, Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji, organizacje pozarządowe, organizacje społeczne i wiele innych.
2. Wsparcie w tworzeniu kodeksów postępowania zgodności z RODO - kampanie edukacyjne, webinary i otwartość Urzędu na każdą inicjatywę kodeksową.
3. Wprowadzenie do polskiego systemu certyfikacji zgodności z RODO. Współpraca z Polskim Centrum Akredytacji, a także reprezentantami rynku zainteresowanymi certyfikacją mającą na celu stworzenie efektywnego systemu certyfikacji w Polsce.
4. Aktualizacja poradników branżowych w szczególności dla tych, gdzie nastąpiło wiele zmian przepisów np. prawo pracy czy oświata.
5. Stworzenie ogólnodostępnej Internetowej wyszukiwarki decyzji Prezesa UODO.
6. Zachęcanie do korzystania z uprzednich konsultacji - otwartość i wsparcie ze strony Urzędu a także przejrzystość możliwości z nich skorzystania.

W celu wzmocnienia systemu ochrony danych osobowych w Polsce dostrzegam konieczność powstania delegatur Urzędu Ochrony Danych Osobowych w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu. Aby zwiększyć skuteczność działań Prezesa UODO, należy również poddać dyskusji konieczność zmian w obowiązującym prawie, w kwestii zwolnienia Prezesa UODO z ponoszenia kosztów sądowych. Pozwoli to Prezesowi UODO nakładać skuteczne, proporcjonalne i odstraszające administracyjne kary pieniężne w stosunku do dokonywanych naruszeń.

Dostrzegając rozbieżność sądów administracyjnych w orzekaniu w sprawach z zakresu ochrony danych osobowych, w tym samej definicji danych osobowych należy poddać pod szeroką dyskusję potrzebę powstania wyspecjalizowanego Sądu Ochrony Danych Osobowych.

Nawiązując do rzecznikowskiego charakteru Prezesa UODO, należy podejmować proobywatelskie działanie polegające na realizacji uprawnień wynikających z art. 99 ustawy o ochronie danych osobowych, który to stanowi o możliwości wyrażania przez Prezesa UODO istotnego poglądu w każdej sprawie z zakresu ochrony danych osobowych przed sądem cywilnym, jeśli przemawia za tym interes społeczny.

Nie należy zapominać również o konieczności rozwoju nawiązanej współpracy z pozostałymi regulatorami, tj.: UOKiK, UKE, KRRiIT, URE, KNF, UTK, WP w zakresie wydawania wytycznych dla danego sektora, a także w kwestiach legislacyjnych i edukacyjnych.

W obszarze edukacji, konieczne jest rozszerzenie flagowego programu edukacyjnego *Twoje Dane Twoja Sprawa* o content dedykowany Seniorom. Może to polegać na organizacji spotkań z seniorami, współpracy z Uniwersytetami Trzeciego Wieku, a także organizacji zajęć międzypokoleniowych dla dzieci i młodzieży szkolnej wraz ze swoimi dziadkami. Program realizowany jest od wielu lat we współpracy i pod patronatem Ministra Edukacji i Nauki, a także Rzecznika Praw Dziecka. Modyfikacja tego programu powinna być szeroko konsultowana ze wskazanymi podmiotami.

Zauważam również potrzebę stworzenia programu stażowego „Liderzy RODO” dla studentów i absolwentów studiów prawniczych, administracyjnych, Informatyki czy stosunków międzynarodowych. Z uwagi na fakt, że ochrona danych osobowych jest interdyscyplinarną dziedziną, zauważam potrzebę kształcenia w tym zakresie przyszłych radców prawnych, adwokatów, sędziów i prokuratorów, a także programistów, urzędników czy dyplomatów. Stwarza to również możliwość budowania nowych kadr Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Dotychczasowa współpraca z uczelniami wyższymi nie może opierać się tylko i wyłącznie na organizacji studiów dla Inspektorów Ochrony Danych. Uważam, że istnieje potrzeba wprowadzenia zajęć z zakresu ochrony danych osobowych na wielu kierunkach pokrewnych studiów I i II stopnia, a także jednolitych magisterskich. Chciałbym, aby Urząd Ochrony Danych Osobowych był zawsze otwarty dla doktorantów i innych osób przygotowujących

rozprawy doktorskie. Przyjęte modele biznesowe w organizacjach muszą uwzględniać na wysokim poziomie w swojej hierarchii system ochrony danych osobowych, dlatego konieczne jest wprowadzenie tematyki ochrony danych osobowych na studiach podyplomowych, tj.: MBA, DBA, LLM dla menadżerów różnego szczebla.

Przedstawiona przeze mnie wizja Urzędu Ochrony Danych Osobowych jest wynikiem zdobytego doświadczenia w administracji rządowej oraz ponad rocznej pracy w organie nadzorczym. Jestem świadomy, że nie wypełnia i nie rozwiązuje wszystkich oczekiwań oraz wyzwań kierowanych wobec UODO. Niezależnie od tego kto zostanie powołany na stanowisko Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, organ nadzorczy musi być wsparciem dla Administratorów Danych, podmiotów przetwarzających jak również Inspektorów Ochrony Danych. Należy pamiętać, że Prezes UODO jest organem, który ma chronić ludzi - osoby fizyczne, a nie tylko ich danych osobowych. Nie możemy zapominać, że RODO zostało uchwalone po to, aby w dobie dynamicznego rozwoju nowych technologii, w tym sztucznej inteligencji to człowiek i jego prawa były w centrum uwagi.

Jakub Groszkowski